

ПАМ'ЯТНИКИ — ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКУ У ТБІЛІСІ І ШОТА РУСТАВЕЛІ В КИЄВІ

Мистецько-культурні взаємини України і Грузії у 2007 р. були означені рядом значущих мистецьких акцій, які засвідчили державний рівень відносин двох дружніх держав.

Одним з найбільш вагомих заходів став своєрідний «обмін» пам'ятниками, які вдало знайшли своє місце в просторі обох столиць і, напевно, стали художніми домінантами обраних для їх спорудження місць.

7 червня 2007 р. президенти Грузії і України на перехресті вулиць Руставелі та Саксаганського у Києві відкрили парк імені Шота Руставелі і монумент великому грузинському письменникові. Автори пам'ятника — художники Володимир Імермішвілі і Паат Гігаурі та архітектор Давид Якобашвілі. Здійснення проекту стало можливим завдяки фінансуванню Банку Грузії і спонсорській допомозі благодійників.

Раніше, у квітні того ж року, в центрі Тбілісі, неподалік державного столичного університету за участі обох президентів також відбулось офіційне відкриття пам'ятника Тарасові Шевченку, автори якого — Володимир та Олексій Чепелики й архітектор Володимир Скульський. Створенню цього пам'ятника передувало спеціальне рішення сесії Київради та відповідне фінансування з боку Київської державної адміністрації. Його технічне втілення здійснене у Творчовиробничому об'єднанні «Художник» міста Києва.

Кожен із названих проєктів, крім знакового історико-державного факту, став цікавою, так би мовити, наочною демонстрацією скульптурних шкіл, своєрідним обопільним емоційно-пластичним дружнім посланням.

Пам'ятник Тарасові Шевченку у Тбілісі. 2007

Бронзовий пам'ятник Тарасу Шевченку у Тбілісі — значний творчий здобуток авторського колективу. Пам'ятник органічно вписався в міське середовище, став композиційним центром частини міста, його масштаби добре співвідносяться з архітектурою та людиною. Розміри площі, на якій він розташований, дозволяють охопити його одним поглядом — і фігуру і постамент. Скульптура прекрасно сприймається в основних своїх компонентах.

Скульптурне вирішення пам'ятника чітко продумане, його композиція зовні проста — поет сидить у спокійній статичній позі, вглядаючись у простір. Образ за художнім трактуванням близький до інших творів Володимира Чепелика — та ж достовірність, точність психологічної характеристики при стриманості і ясності форми.

Власне, це ще один наочний приклад плідності шляху адекватного пластичного відтворення фігури людини, що вражає переконливістю художнього результату. Митці творчо віднайшли стримане за стилем, позбавлене надмірних зовнішніх ефектів рішення.

Приваблює послідовність, з якою реалізовано авторський задум: чітка побудова загальної композиції пам'ятника, виразність його основних пластичних форм, гармонійне й переконливе співвідношення цілого і деталей, архітектурних та скульптурних компонентів.

Тонке розуміння скульпторами драматургії портретної фігури відчутне і в тому, як органічно поєднані між собою її основні об'єми. Не тільки з фронтальної, а й з інших точок споглядання пам'ятника переконуємось у вмілому використанні авторами пластичних засобів.

У створеному образі домінує настрій глибокої зосередженості. Натхненне обличчя Поета сприймається як психологічний центр композиції. При портретній характеристиці образу Т. Шевченка автори досягають психологічної визначеності і виразності внутрішнього стану. Глибоко осмисленими і промовистими є положення рук, загальна постановка фігури, світлотіньове моделювання форми.

Пам'ятник Шота Руставелі у Києві. 2007

Загалом у творі немає будь-якої приблизності. Власне, досконалість і пластична точність — риси, притаманні творчій манері Володимира Чепелика.

Як видається, автори досягли оптимального результату. Набутий ними творчий досвід, зрілість думок, ідей та винахідливі мистецькі пошуки дали їм простір для правдивого відтворення особи великого Кобзаря, пластичне втілення якого забезпечено вільним володінням матеріалом та всім арсеналом професійних прийомів.

Грузинські автори пам'ятника Шота Руставелі для Києва використали український вишневий граніт з кар'єру, що в Дніпропетровській області.

Створений ними архітектурно-скульптурний ансамбль характеризується активністю просторової композиції й незвичною оригінальністю сюжетних мотивів. Скульптори демонструють особливу увагу до проблеми простору, кольору, фактури, своєрідної манери обробки матеріалу.

Загальна композиція будується на поєднанні основної, домінантної вертикалі зображення Шота Руставелі і розташованих майже по периметру скульптурних елементів. Маси скульптурних компонентів читаються у гармонійному взаємному співвідношенні та зіставленні форм.

Нестандартна просторова драматургія пам'ятника відіграє основну роль в реалізації світлої поетичної ідеї. Просторово-символічна єдність скульптурних блоків, котрі являють собою варіації однотипного набору форм, постає як синтез пошуків, що спираються на традиції національного та світового досвіду у вирішенні подібних архітектурно-скульптурних комплексів.

Лаконічність пластики скульптурних форм особливо виразно звучить в самому пам'ятнику Шота Руставелі. У ньому відтворене найдавніше зображення великого поета — з фрески, яку віднайшли в Єрусалимі. Можливо, тому рельєф виконано надзвичайно ретельно, вишукано. При цьому автори здійснили загалом оригінальне вирішення пам'ятника — вдень видно лише барельєф, а вночі, коли автоматично виключаються ліхтарі, проектор упродовж двох годин експонує на камені фреску «Витязь в тигровій шкурі».

Новонароджений архітектурно-мистецький комплекс органічно ввійшов у міське середовище і майже з усіх боків відкритий для глядачів. Його спорудження у центрі Києва явило цікаву, художньо своєрідну образно-пластичну ноту в архітектурно-мистецькому ансамблі нашої столиці.

Ігор ВОЛОЦУК

*мистецтвознавець, заступник голови
Національної спілки художників України*